

Kovo 11

1990 kovo 11 buvo priimtas Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo aktas. Greit po to prasidėjo [ekonominė blokada](#). Buvo sunkūs laikai. Tais laikais lietuvius suvienijo Sąjūdis.

Žengiant į 1980 m., [Tarybų sąjungoje](#) buvo [ekonominė krizė](#). Bet žmonės bijojo komunistų valdžiai [pasiūlyti](#) reformas, nes bijojo [persekiojimo](#). Žmonės tylėjo, o ekonominė [stagnacija](#) vis didėjo.

Komunistų partijos vadas Michailas Gorbačiovas (iš wikipedia)

Maždaug 1985 m. komunistų partijos vadas Michailas Gorbačiovas paskelbė glasnost ir perestroika. Glasnost reiškia [atvirumą](#), o perestroika – pertvarkymą. Gorbačiovas skatino Tarybų sąjungos žmones laisvai sakyti savo nuomonę, kad Tarybų sąjunga galėtų būti pertvarkyta.

[Molotovo-Ribentropo sutartis](#). 1987 m. rugpjūčio 23 d. lietuviai pasauliui pareiškė, kad turi būti panaikinta 1939 m. rugpjūčio 23 d. pasirašyta slapta Molotovo-Ribentropo sutartis tarp Rusijos ir Vokietijos.

Demonstracija prieš Molotovo-Ribentropo sutartį netoli Lietuvos ir Latvijos sienos

O 1988 m. rugpjūčio 23 d. buvo surengta akcija „Baltijos kelias“. Akcijos metu Lietuvos, Latvijos ir Estijos gyventojai (apie 2,000,000 žmonių) susikibdami rankomis sudarė gyvą grandinę per Baltijos

valstybes. Taip simboliškai atskyrė Baltijos valstybes nuo Sovietų sąjungos. Taip išreiškė norą būti laisvais.

Pažiūrėk į “Baltijos kelią” iš lėktuvo:

<http://www.youtube.com/watch?v=cSwfNCyVMLs>

Komunistų partijai tai nepatiko. 1988 m. rugpjūčio 26 d. per Maskvos televiziją buvo perduotas komunistų partijos

Žmonių grandinės dalis Latvijoje, netoli Lietuvos pasienio (iš wikipedia)

[grasinimas](#) Lietuvai, Latvijai ir Estijai: „Nueita per toli. Pabaltijo tautų likimui gresia rimtas [pavojus](#). Žmonės turi žinoti, prie kokios [bedugnės](#) juos stumia nacionalistų lyderiai. Jeigu jiems pavyktų pasiekti savo tikslus, [padariniai](#) gali būti katastrofiški. Galėtų iškilti klausimas dėl paties jų [gyvybingumo](#)“.

Bet 1989 m. gruodžio mėnesį Tarybų sąjunga pripažino, kad Molotovo-Ribentropo sutartis buvo nelegali.

Lentelė, pažyminti Sąjūdžio būstinės vietą (iš wikipedia)

Sąjūdis. [Sąjūdis](#)

(tada vadinosi

“Lietuvos

persitvarkymo

sąjūdis) [įsisteigė](#)

1988 m. birželio 3

d. 1989 m. vasario 16 d. viešai deklaravo, kad judėjimo pagrindinis [siekis](#) yra nepriklausomos Lietuvos Respublikos atkūrimas. 1989 m. lapkritį Sąjūdžio pirmininku buvo išrinktas Vytautas Landsbergis.

Sąjūdžio ir Lietuvos aukščiausios tarybos pirmininkas Vytautas Landsbergis (iš www.randburg.com)

Gorbačioviui tai nepatiko. 1990 m. sausio mėnesį jis nukeliavo į Lietuvą ir žmonėms kalbėjo, kad jie bus visiškai laisvi – nėra reikalo išeiti iš Tarybų sąjungos. Bet lietuviai žinojo, ko jie norėjo. Jie nenorėjo būti laisvi Tarybų sąjungos piliečiai. Jie norėjo, kad *Lietuva* būtų laisva.

1990 m. kovo 11 d. Landsbergis buvo išrinktas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pirmininku. Pagal

Laikinąją Konstituciją tai reiškė, kad jis valstybės vadovas. Tą pačią dieną jis vadovavo parlamento sesijai, kurioje buvo paskelbta atkuriamą Lietuvos Respublikos nepriklausomybę. Gorbačiovas atsisakė ją pripažinti.

Žmonės grūdosi į bažnyčias dėkoti Dievui už Lietuvos nepriklausomybę.

1990 m. balandžio 17 d. Gorbačiovas paskelbė

ekonominę blokadą prieš Lietuvą. Nutraukė [naftos](#) ir [dujų tiekimą](#). Tikėjosi, kad Lietuvos [ekonomika](#) sugriūš ir Lietuva sutiks grįžti į Tarybų sąjungą.

Tai neatsitiko.

1991 m. sausio 13 d. komunistai žengė žingsnį toliau. Minios beginklių žmonių meldamiesi, dainuodami ir giedodami saugojo televizijos bokštą ir Aukščiausios tarybos rūmus Vilniuje (žr. „Laikai vaikams“ [sausio numerį](#)). Komunistų kareiviai su tankais užpuolė žmones prie televizijos bokšto. CNN per pasaulio televiziją rodė, kaip sovietų tankai [traiško](#) beginklius lietuvius. Gorbačiovas nedrįso karinę jėgą naudoti [platesniu mastu](#).

1991 m. vasario 9 d. Aukščiausioji taryba surengė [referendumą](#). 90% žmonių balsavo, kad nori nepriklausomos Lietuvos. Tuoj po referendumo [Islandija](#) pripažino Lietuvos nepriklausomybę. Ji buvo pirmoji tai padaryti.

JAV. Tuo tarpu, JAV prezidentas Džordžas Bušas vedė karą Irake, kurį vadino „Persijos įlankos karu“ („Gulf War“). Jis ir jo žmona Barbara susidraugavo su Michailu Gorbačiovu ir jo žmona Raisa. Gorbačiovo [itakotas](#), prezidentas Bušas tikėjo, kad lietuviai per daug skuba atsiskirti nuo Tarybų sąjungos.

1991 m. sausio 1 d. Bušas tokius naujų metų linkėjimus siuntė Tarybų sąjungai (kartu ir Lietuvai, kurią jis laikė Tarybų sąjungos dalimi): „It's a great pleasure to wish President and Mrs. Gorbachev and all the peoples of the Soviet Union a happy and healthy New Year. In your country and in mine, the start of a New Year is a good time to reflect on the many achievements of the past and to look ahead with hope.“

Tuometinis JAV Prezidentas Jurgis Bušas

Lietuviai, JAV piliečiai, vykdė įvairias demonstracijas, kad JAV pripažintų Lietuvos nepriklausomybę. Sausio mėnesį nuvažiavo į Kennebunkportą, kur buvo antri Bušo namai. Ten iki vidurnakčio stovėjo su Lietuvos vėliavom ir meldėsi, giedojo.

Autobusais vyko į Washington, D.C. ir demonstravo su Lietuvos vėliava. Važiavo į New Yorką ir demonstravo su latviais, estais, ukrainiečiais, ir kt. prie Jungtinių tautų rūmų. Čia tik keleta pavyzdžių. Bet Bušas nekeitė savo nuomonės.

Rugpjūčio 19 d. komunistų partija areštavo Gorbačiovą ir bandė gražintio [griežtesne](#) valdžią Tarybų sąjungoj. Jiems nepasisekė, nes ir Rusija, vadovaujama prezidento Boriso Jeltsino, jos nenorėjo.

Pagaliau, 1991 m. rugsėjo 2 d., JAV pripažino Lietuvos nepriklausomybę, o rugsėjo 6 d. – Rusija tai padarė. Greit po to dauguma valstybių pripažino Lietuvos nepriklausomybę. Rugsėjo 17 d. Lietuva, kartu su Latvija ir Estija, buvo priimtos į Jungtines tautas.

Lietuvos ryžtas būti laisva ir tai atsiekti be smurto pasaulyje uždirbo jos laisvės siekimui pavadinimą “The Singing Revolution”.

Kas tau palieka didžiausią išpūdį Lietuvos kelyje į laisvę? Parašyk mums: redaktore@laikaivaikams.org

Žodynėlis.

Tarybų sąjunga: valstybė, gyvavusi nuo 1922 metų gruodžio 30 d. iki 1991 gruodžio 25 d. Nuo 1956 metų Tarybų Sąjungą sudarė 15 „respublikų“, kuriom vadovavo komunistų partija su centru Maskvoje. Ji pasižymėjo žiaurumu ir netolerantiškumu, pvz., turėto slaptą policiją (KGB), kuri sekė žmones, juos suimdavo, kankindavo, išsiųsdavo į Sibirą, nužudėdavo, persekiavo ir t.t.:

Armėnijos Tarybų Socialistinė Respublika (1922-1991)
Azerbaidžano Tarybų Socialistinė Respublika (1922-1991)
Baltarusijos Tarybų Socialistinė Respublika (1922-1991)
Estijos Tarybų Socialistinė Respublika (1940-1991)
Gruzijos Tarybų Socialistinė Respublika (1922-1991)
Kazachijos Tarybų Socialistinė Respublika (1936-1991)
Kirgizijos Tarybų Socialistinė Respublika (1936-1991)
Latvijos Tarybų Socialistinė Respublika (1940-1991)
Lietuvos Tarybų Socialistinė Respublika (1940-1990)
Moldavijos Tarybų Socialistinė Respublika (1940-1991)
Rusijos Tarybų Federacinė Socialistinė Respublika (1918-1991)
Tadžikijos Tarybų Socialistinė Respublika (1929-1991)
Turkmėnijos Tarybų Socialistinė Respublika (1925-1991)
Ukrainos Tarybų Socialistinė Respublika (1922-1991)
Uzbekijos Tarybų Socialistinė Respublika (1925-1991)

Tarybų sąjunga (pažymėta žaliai) (iš wikipedia)

ekonominė blokada: Tarybų sąjunga neleido Lietuvai teikti būtinausius dalykus, kad jos ekonomika žlugtų; economic blockade

ekonominė krizė: kai žmonės nebeturi pinigų pragyvenimui; economic crisis

pasiūlyti: patarti, parekomenduoti; to suggest

persekiojimas: bausti, neduoti ramybės, kamuoti – žmonės prarasdavo tarnybas, nebuvo įleidžiami į universitetus ir buvo įvairiai persekiojami, jei kritikuodavo valdžią; persecution

stagnacija: sustojimas vietoje, sustingimas; stagnation

atvirumas: sakyti tiesą, veikti viešai ir neslaptai; openness, truthfulness, transparency

Molotovo-Ribentropo sutartis: XX a. viduryje vyko antras pasaulinis karas.

Maskvoje 1939 m. rugpjūčio 23 d. buvo pasirašyta nepuolimo sutartis tarp Vokietijos ir Tarybų sąjungos. Tame pakte jos susitarė, kad Vokietija leis Rusijai užimti Pabaltijo šalis, o Rusija leis Vokietijai užpulti Lenkiją. Sutartį pasirašė užsienio reikalų ministrai Viačeslavas Molotovas (Rusijos) ir Joachimas Ribentropas (Vokietijos).

Vadinamosios Ašies valstybės – Vokietija, Italija ir Japonija – puolė savo kaimynus ir norėjo juos užimti. Pagrindiniai jų priešininkai buvo pradžioje Prancūzija, Jungtinė Karalystė ir Kinijos Respublika. Po to, kai Vokietija sulaužė Molotovo-Ribentropo paktą ir įsiveržė į Tarybų Sąjungą, o Japonija užpuolė Pearl Harborą, į karą prieš Ašį įsitraukė JAV ir Tarybų Sąjunga.

Molotovas pasirašo paktą, priekyje – Ribentropas, dešinėje gale – Stalinas (šviesiu švarku), ant sienos Lenino portretas

grasinimas: perspėjimas apie rimtas pasekmes; threat

pavojus: gresianti nelaimė, žala; danger

bedugnė: didelė gelmė, pragarmė praraja; abyss

padarinys: pasekmė; result

gyvybingumas: gyvybinis išlikimas - gali būti išnaikinta visa tauta; survival

sajūdis: žodis reiškia visuomeninį sujudimą, judėjimą; movement

įsisteigti: įsikurti; to be instituted, created

siekis: tikslas, ką nori padaryti; goal

nafta: mineralinis riebus degantis skystis, vartojamas kaip kuras įvairiems technikos reikalams; oil

dujos: kuras, turintis dujų formą; gas

tiekimas: padavimas, siuntimas; supply

ekonomika: viskas, kas rišasi su gamyba krašte – gaminių produkcija, pirkimas, darbininkai ir t.t. Kai ekonomika mažėja, pirkėjai mažiau perka, gamintojai mažiau uždirba ir turi atleisti darbininkus. Kai ekonomika auga, pirkėjai daugiau perka, gamintojai daugiau gamina ir turi samdyti daugiau darbininkų; economy

traiškyti: pervažiuoja ir suspaudžia; to crush

platesniu mastu: įjungti žymiai didesnę dalį kariuomenės; on a larger scale

referendumas: visuotinė žmonių apklausa, jų nuomonės išaiškinimas svarbiais valstybės klausimais balsavimo būdu; referendum, plebescite

Islandija: Iceland

įtakotas: besikalbėdamas su Gorbačiovu, Bušas perėmė jo nuomones; to be influenced by

griežta: smarkus, reiklus; rūstus; žiaurus; strict, severe